

Lausunto

14.08.2024

Asia: VN/32076/2023

Lausuntopyyntö kotoutumislain mukaisista asetuksista

Lausunnonantajan lausunto

Asetus 1: VNa osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arvioinnin sekä monialaisen osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arvioinnin sisällöstä ja toteuttamisesta (arviointiasetus)

On hyvä, että monialaisen alkuhaastattelun ja monialaisen kotoutumissuunnitelman sisältö ja eri viranomaisten tehtäviä tarkennetaan. Asetusluonnoksen 2 § :s ssa, koskien alkuhaastattelun sisältöä mainitaan, että monialaisessa osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arvioinnissa on selvitettävä mielenterveys- ja kuntoutuspalveluiden tarpeet ja sosiaali- ja terveyspalveluiden tarpeet. Tarkoitus on hyvä, mutta tekstiä voisi vielä muokata. Mainitut mielenterveys- ja kuntoutuspalvelut ovat juuri sosiaali- ja terveyspalveluja ja tämän takia alkuhaastattelu ja palvelutarpeen arvio onkin monialainen. Kunnan kotoutumispalvelujen ja työllisyyspalvelujen velvollisuus on ohjata asiakasta tarvittaessa sotepalveluihin ja sitä on tärkeä korostaa. Ei ole mainittu, ketkä kaikki voisivat osallistua monialaiseen alkuhaastatteluun ja kotoutumissuunnitelmaan ja näin ollen on syytä korostaa asiakkaan oikeusturvaa ja itsemääräämisoikeutta sekä tarkentaa tietojenvaihtosääntöjä. Eri viranomaisilla on omia palveluja koskeva lainsäädäntö salassapidosta.

Laajennettu monialainen alkuhaastattelu, palvelutarpeenarvio ja kotoutumissuunnitelma on hyvä asia, mutta vaativat kaikilta osallistujilta enemmän resursseja, myös hyvinvointialueilla. Näin ollen ei voi päätellä, että palvelun laajentaminen ei aiheuttaisi lisäkustannuksia.

Asetus 2: VNa monikielisen yhteiskuntaorientaation sisällöstä ja toteuttamisesta (yhteiskuntaorientaatioasetus)

Yhteiskuntaorientaation nostaminen lakiluonnoksessa on hyvä asia. Toteutus ei välttämättä ole helppo johtuen monista kieliryhmistä, maahanmuuttajien erilaisista taustoista ja alueiden erilaisista mahdollisuuksista järjestää yhteiskuntaorientaatiota. Sekä etäopetus että lähiopetus ovat tärkeitä ja opetuksen ja osallistumisen mahdollisuuksia on syytä kehittää. Palvelun toteuttamisessa on syytä huomioida alueiden mahdollisuudet yhdenvertaiseen järjestämiseen ja erilaisten kotoutujien tarpeet (kotona oleva vanhempi, työllisyyspalvelujen ulkopuolella oleva kotoutuja, luku- ja kirjoitustaidoton kotoutuja jne).

Asetus 3: VNa alaikäisenä ilman huoltajaa tulleen lapsen edustajan palkkion maksamisen perusteista ja palkkion suuruudesta, korvattavista kuluista sekä menettelystä palkkion maksamisessa ja kulujen korvaamisessa (edustajanpalkkioasetus)

Ei lausuttavaa

Asetus 4: VNa laskennallisen korvauksen perusteista ja maksatuksesta (korvausasetus)

Hyvinvointialueille maksettu laskennallinen korvaus on hyvin alhainen verrattuna kuntien korvauksiin. Hyvinvointialueiden tulkkaukustannusten sisällyttäminen laskennalliseen korvaukseen, ehdotus pakolaisille myönnettävän täydentävän ja ennalta ehkäisevän toimeentulotuen valtionkorvauksen lopettamisesta, kotoutumisajan lyhentämisestä ja valtionkorvauksajan lyhentämisestä eivät vähennä palvelutarvetta ja hyvinvointialueen kustannuksia. Lisäksi hyvinvointialueille on tulossa uusia lakisääteisiä tehtäviä oleskeluluvan saaneiden yksin tulleiden alaikäisten hoidosta ja sosiaalityöstä, aikuistumisen tuen henkilöiden sosiaalipalvelut sekä monialaisen kotoutumissuunnitelman ja palvelutarpeen kohderyhmän laajentaminen. Nämä aiheuttavat hyvinvointialueille lisää kustannuksia ja resurssitarpeita. Näin ollen ei voi hyväksyä esitettyjä valtionkorvausten vähennyksiä ja säästöjä. Mikäli valtio haluaa vähentää valtionkorvaushakemusten käsittelyyn käytettyä resurssia, pitää lisätä myös hyvinvointialueille maksettavien laskennallisten valtionkorvausten määrää.

Asetus 5: VNa kotoutumisen edistämisen valtakunnalliseen tietovarantoon tallennettavista tiedoista (tietoasetus)

Hyvinvointialueille on annettu velvollisuus tallentaa tarpeelliset tiedot valtakunnalliseen kotoutumisen tietovarantoon. Luonnostekstissä on mainittu sekä tarpeen mukaisia tietoja että välttämättömiä tietoja. Olisi hyvä tarkentaa mikä on näiden ero ja mikä taho sen määrittelee.

Jos laki tulee voimaan 1.1.25 on syytä tarkentaa mitä tietoja hyvinvointialue tietovarantoon tallentaa, kuka hyvinvointialueilta tallentaa. On tärkeä ottaa huomioon kunkin sotepalvelun lainsäädäntö tietojen luovuttamisesta ja asiakkaan oikeusturvasta.

Welcome officen tietojen tallentamisesta tietovarantoon ehdotetaan, että pyydetään siihen asiakkaan lupa. Mikäli Welcome officen neuvonnan käyttäjä käyttää myös kunnan kotoutumispalveluja ja hyvinvointialueen kotoutumista tukevia sosiaalipalveluja, olisi hyvä, että myös Welcome officen neuvoja tallentaa tietoja yhteiseen tietovarantoon.

Muut huomiot

Perheen kotoutumissuunnitelman rooli ja käsite ovat edelleen epäselviä. Mikä on perheen kotoutumissuunnitelman rooli, sisältö, vapaaehtoisuus/velvoittavuus ja keitä perheenjäseniä se koskee? Kenen nimellä se tehdään? Sotepalveluissa asiakkaan suunnitelma on aina henkilökohtainen ja sosiaaliturvatunnuksella merkitty, koska käsite ”perhe” ei ole henkilö. Mikä on perheen kotoutumissuunnitelman merkitys suhteessa perheenjäsenten muihin yksilöllisiin palvelutarpeisiin ja palvelusuunnitelmiin?

Karlsson Britt-Marie
Keski-Pohjanmaan hyvinvointialue Soite